

SANDUKO

En forening der arbejder
for børns skolegang og
uddannelse i den
trede verden

NYHEDSBREV MARTS 2023

Til Sanduko sponsorer, medlemmer og alle interesserede

I den kenyanske kultur er der et swahili ord, der rummer megen direkte kraft og styrke:

”HARAMBEE”

Ud af kenyansk tradition betyder ordet ”all pull together” – på dansk noget i retning af – ”alle bærer og løfter sammen”. Oprindeligt et gammelt afrikansk udtryk, der blev brugt, når de kenyanske havnearbejdere skulle løfte tungt gods til jernbane- konstruktion af de indiske fragtskibe. Siden er det blevet et kendt udtryk for social bære- og løftkraft i et fællesskab. Siden også et kendt udtryk indenfor fundraising og pengeindsamlinger: - hvis alle bidrager er mulighederne store. Harambee betyder også, at optræder der et problem, så løses det i fællesskabet.

Et fællesskabs- fænomen som vi i praksis ser overalt her i Kenya og ofte her på Mbagathiskolen – Rudolf Steiner Skolen i Nairobi i Kenya. Er du fattig, men ejer en pose bønner, giver du det halve til en, der er endnu fattigere. Vi ser det meget forældrene imellem. Det gennemsyrrer meget af skolens sociale liv. Er der mad på skolen uddeles der ugentlige kasser med mad i de lange skoleferier til de mest udsatte familier. Det samme så vi under covid 19- lockdowns, hvor Sanduko faciliterede en stor indsamling til dette formål. Er der kapacitet til rådighed for hjælp sættes den ind.

Da den første steinerskole blev stiftet i Stuttgart var den sociale impuls en afgørende bærende ide. Steinerskolerne skulle være en fornyelse af samfundet for alle børn, for alle samfundslag, for alle kulturer og religioner. Hvad vi siden har set udvikle sig verden over gennem de mange skoler med vidt forskellige livs- og kulturgrundlag. Steinerskolernes pædagogiske og sociale basis, hvor det individuelle barn udvikles i og gennem et fællesskab, er det afgørende. Barncentreret og fællesskabscentreret.

Mbagathi skolen her i Nairobi er gennem årene vokset til mere og mere at være en afspejling af og respons på et stort socialt behov. Den er ikke "kun" en skole, men kald den et "rescue-center"- et socialt rednings-center, hvor forskellige sociale behov dækkes og varetages for et større fællesskab. 400 børnehaven- og skolebørn, 56 medarbejdere og hele forældrekræden. Kald det blot et Harambee- fællesskab:

Forældreløse børn og svigtede børn finder deres "hjem" i skolens store boardingafdeling – og deler "familie" med de 120 andre børn i boarding og de 5 "boarding-forældre". Forældre banker modigt på døren til skolens kontor, selv om de knapt ejer penge til den daglige mad og spørger om et sponsorat for deres barn, så det kan få en for livet afgørende skolegang. Forældre bliver fra skolens side opfordret til at gøre alt for blot at bidrage med lidt, og forældrene støtter hinanden med ideer; måske hver dag at lægge om muligt et par mønter til side, langsomt at samle penge til en høne, senere få lidt indtægt gennem salg af æg osv. Blot et lille eksempel nævnt forleden på et forældremøde her på skolen.

Kampen om at få mad, om at få en skolegang er to afgørende forhold. Skolen gør alt for at ansætte fattige daglejere, gerne forældre på skolen, - i farmen, til rengøring og i arbejdet på den store skolegrund. En lille tynd mor med muslimsk fattig klædedragt gør i skrivende stund et stort arbejde med opsamling af sten på skolens stier. Hun er lykkelig for at have arbejde, når hun kører afsted med den gamle gamle rustne

trillebør. En far – alene med sine børn efter moderens dødsfald, ses hver dag i farmen i gang med dyrkning af de gode grønsager til skolemåltiderne. En mor har nu gennem 2 år haft sin indtægt ved at producere den for børnenes sundhed afgørende peanut-smør.

De mange tunge udfordringer i at være fattig og nødlidende skaber ofte ud af frustration sociale konflikter i ægteskaber, i forældreskaber osv. Mbagathiskolen har her en afgørende social funktion. På forældremøder tages modigt og direkte livsspørgsmål op: - om det at opdrage børn uden hårdhed eller slag, om det at sørge omsorgsfuldt for barnet selv under de mest problematiske livsomstændigheder, om det ikke at lade det lille barn bære ansvar for mindre søskende, alene midt i alle de tunge forhold i slummen. Skolens counsellor møder de mest udsatte eller traumatiserede børn i støttende samtaler, men støtter gennem samtaler også lærerne, der menneskeligt må rumme megen nød i arbejdet med børnene - og også forældre kan få samtale hjælp, når et tungt liv i slummen, skaber en lang række af følelsesmæssige og psykologiske vanskeligheder, som igen influerer på evnen til som forældre at magte livet.

Mbagathiskolens fællesskab og dets konkrete bærekraft trods vanskelige livsforhold, har sin rod i i hvert fald i to områder, som skal nævnes her:

- Alle medarbejdere – køkkenpersonale, vagtfolk, skolebuschauffører, kontorphonale, pedeller, arbejdere i stalden og farmen osv. – alle bærer de med på den sociale impuls at løfte de mest udsatte og underprivilegerede børn gennem skolegang. Også selv om de selv i princippet må kæmpe en lignende kamp i deres liv. Alle føler vigtigheden og betydningen af denne humanitære indsats. Det giver dem selv en art værdighed i livet.
- Det andet område er hele den økonomiske struktur i skolen. Utroligt og fascinerende er det at tænke på, at skolens samlede drift, men også finansiering af udviklings- og udbygningsprojekter igennem dens 32 års levetid helt og fuldt har været båret af såkaldte ”Gavepenge”. Ingen statsstøtte, kun få skolepenge fra forældre; men gavepenge som en slags ”udvidet harambee”, nu med stærke medspillere gennem trofaste fonde, hjælpeorganisationer og ikke mindst individuelle sponsorer fra Europa. Et afgørende eksempel på: ”We all pull together”. Blandt hjælpeorganisationer skal ikke mindst den store tyske ”Freunde Der Erziehungskunst” nævnes. Mennesker i vores del af verden ser behovet og vil dele. Og når man er på Mbagathiskolen og med egne øjne kan følge det mirakel, der sker med forvandlingen af børnene, når de kommer på skolen, - en forvandling vi så ofte har beskrevet - ja, så forstår man, at det er sandt, at et fællesskab kan have megen styrke og kraft. En styrke og kraft, der rent faktisk spreder håb ud til det lidt større omgivende samfund i Kenya.

Så lad hele denne beskrivelse også være en stor tak til alle vore medlemmer, sponsorer og gavegivere for afgørende og vedvarende støtte, menneskeligt som finansielt.

Aktuelle situation

Der kan sikkert optræde en tendens til, at det blot bliver for meget igen og igen at skrive og læse om den nød, der aktuelt er til stede i Kenya; så helt kort: ”Bagtæppet” her for Mbagathiskolen og for de øvrige steinerskoler i Østafrika er fortsat meget dystert. De store perspektiver som vi ofte arbejder med i vores del af verden: klimaforandringer, social og økonomisk ulighed, fødevarer sikkerhed, globale fremtidsrisici osv. er her helt tæt på og konkrete i dagligdagen.

Da vi sidst forlod Kenya i begyndelsen af november var Kenya allerede for længe erklæret i nødretstilstand på grund af tørke; - nu er vi her igen februar / marts, og den mellemliggende regntid svigtede fuldstændigt. Alt er varmt, støvet og knastørt med alle de svære konsekvenser det har for mange livsforhold: Fødevarer sikkerhed, prisstigninger, inflation, fortsatte konsekvenser af Ukraine krigen og efterdønninger af Covid. I januar lige efter den meget lange juleferie fik Mbagathiskolen et officielt brev

på kontoret fra County Government of Kajiado med info om en omfattende landsdækkende screening af alle børn fra 6 måneder til 5 år med teksten: Tørke katastrofen i Kenya er fortsat forværret og påvirkende familiers fødevarer sikkerhed betydende et stærkt øget antal af fejlernæring blandt børn og gravide kvinder. Det betød besøg fra Sundhedsministeriet i skolens børnehave. 15 ud af de 100 børn blev betegnet som i risiko zone for underernæring, 3 blev betegnet som underernærede. Og her er det at Mbagathiskolens sunde gode skolemåltider bliver afgørende: alle ser det tydeligt! Efter få uger på skolen og med den gode kost med grønsager og frugt svinder tegnene på underernæring ind, og barnet bliver mere levende og aktivt. I december havde vi i Sanduko en jule- mobile- pay indsamling, som betyder at nød-morgenmaden – en stor banan og varm kakao- til de ca. 50 mest nødlidende børn, kan fortsætte gennem 2023.

Og så den gode historie

Alle børnene på Mbagathiskolen har hver deres livshistorie. Forleden mødte vi endnu en bemærkelsesværdig historie: Se lige her fotoet af en kenyansk masai- mor og hendes to døtre, der kom vandrede til skolen forleden. Pigen til venstre er tidligere elev. Hun har bragt lillesøsteren Christine på 13 år til skolen for, at hun skulle blive meldt hurtigt ind – og også blive meldt ind i boarding. Kun derved har lillesøsteren undgået et planlagt akut giftermål, der ellers skulle indbringe penge til den store tørkeramte familie med 9 børn. Familien har tidligere ejet 25 køer, der nu er døde af mangel på græs. Et stærkt initiativ af en stærk storesøster, der ønsker, at hendes søster også kan få en skolegang. De to søstre fortæller, at det at vokse op i en masai-kultur kan være ekstremt begrænset for en pige, med tidlig omskæring, tidligt ægteskab og et liv uden uddannelse. Christine har nu den øverste etage i en køjeseng i en stopfyldt boarding. Men alle er lykkelige – og endnu en livsskæbne er ændret ved mødet med Mbagathiskolen.

HERUNDER glimt fra 2 forskellige møder med deltagelse af Sanduko:

Leadership Course

Her et glimt fra Troels Ussings Ledelseskursus holdt i marts skrevet af skolelederen fra Mbagathiskolen, Judith Brown (oversat fra engelsk):

Ledende lærere, skoleledere og administrativt personale fra de østafrikanske Steiner/Waldorf -skoler mødtes i to dage i marts på Mbagathi Steiner School i Nairobi til det meget ventede modul 2 i ledelseskursus. 30 deltagere kom fra skolerne i Kenya og Tanzania, inklusive Zanzibar. Kurset blev ledet af Troels Ussing fra Sanduko, som har arbejdet med skolerne gennem en lang årrække. Det første modul var i oktober 2022 og nu det andet ved begynderen af marts 2023 med en fortsættelse.

Barnet er i centrum, er i fokuspunktet for hele skole-organisationen. En stor kreds af forældre, skoleledere, administratorer, bestyrelse, støtter lærerne i at kunne udføre deres vigtige udviklingsarbejde med børnene. Vi fordybde os i de to centrale arbejdsorganer på en skole: – det ledende pædagogiske organ bestående af lærere, samt en mere bestyrelse / administrativ/finansiell ledelse. Et konstruktivt og Bevidst formet samarbejde mellem disse organer er afgørende. Kurset forskellige hovedtemaer blev

vævet ind i en social proces med gruppearbejde, kunstneriske sessioner, diskussioner og bevægelser i den store kreds. Et vigtigt element i al ledelses/ samarbejde blev fordybet, nemlig den enkeltes jeg- bevidsthed eller selvudvikling, - behovet for at afbalancere vor tids stadigt stigende tendens til det individuelle med et forstærket behov for social bevidsthed om hinanden. Deltagerne udtrykte meget stor påskønnelse af muligheden for at være med og arbejde sammen gennem kurset. Så hjertelig tak ! det var fantastisk ! præcis, hvad vi behøvede.

Møde med Sanduko`s europæiske Søster- hjælpeorganisationer – ENDA Møde

Det årlige ENDA- møde blev afholdt Järna i Sverige tidligt i februar med deltagelse fra Sandukos Bestyrelse af Ole Hermansen. Han skriver følgende:

Der var deltagere fra de fleste medlemsorganisationer i Tyskland, Holland, Schweiz, Sverige, Danmark, - mens en enkelt deltog via zoom.

Deltager fra de enkelte organisationer berettede om det forløbne års arbejde herunder nye skoleprojekter i Kenya og Ghana. Det generelle billede er, at der er et stort behov for støtte. For flere skoler er støtten en livsbetingelse, hvilket også gælder skolen i Mbagathi som Sanduko har fokus på.

Et nyt emne på mødet var krigen i Ukraine. Skolebevægelsen i Ukraine er hårdt ramt af krigen og organisationerne, anført af Freunde der Erziehungskunst fra Tyskland, forsøger at holde hånden under skolerne således, at medarbejderne kan bevares og være til rådighed, når det forhåbentlig snart igen bliver muligt at undervise normalt.

Der er midler til rådighed til at støtte frem til midt på sommeren; men da ingen forventer, at tilstanden er normaliseret til den tid, er der et behov fremover, som skal dækkes. På mødet blev det aftalt at koordinere støtten gennem Freunde.

Sanduko´s virke

Sandukos hjælpearbejde rummer mange aspekter og virker på mange forskellige fronter: Støtte til ledelsesopgaver og udviklingsarbejde på skolerne i specielt Østafrika, fordybende pædagogiske kurser – og studiearbejde omkring steinerskolernes grundlag, et omfattende sponsor – og fundraising arbejde i Europa i samarbejde med Sponsorteamet på Mbagathiskolen , samt fundraising i Danmark ud fra Fundraising Teamet fra Sanduko´s bestyrelse.

SPONSORAT for et barn på Mbagathiskolen: Igen for 2023 er det for Sanduko af høj prioritet at arbejde for at finde sponsorer til de mange børn på Mbagathiskolen. Ønskes orientering og materiale omkring det at blive sponsor for et barn med de 220 kr månedligt, kontakt som altid Clara Ussing på :

sanduko@mail.tele.dk. Skattefradrag muligt, idet vi samarbejder med Merkurfonden. Info- materiale sendes gerne.

Vi har udvidet vores sponsor-tilbud med særlige sponsorater for institutioner, skoler eller firmaer, hvor det årlige sponsorbidrag vejledende er på 8.000 kr.

DONATIONER til Skolemad 2023 på Mbagathiskolen er en anden høj prioritet:

Donationer – store som små – til dækning af madbudget 2023 til skolemad til de 400 børn og 56 medarbejdere på Mbagathiskolen . Et mad- årsbudget er på omkring 500.000 kr, svarende til 991 kr per barn per år.

Donationer modtages meget gerne på mobilepay 62 24 22 (angiv navn og ”Skolemad 2023”) eller kontakt os på sanduko@mail.tele.dk , for bankoplysninger, hvis der ønskes skattefradrag af et støttebeløb.

MEDLEMSKAB AF SANDUKO: Medlemskontingent i Sanduko er på 200 kr årligt. Kontingentet er målrettet til administration. Indbetales på Sandukos konto i Andelskassen Merkur : 8401 – 1502717. Mærk indbetalingen med navn og ”Kontingent 2023”.

Nyhedsbrevet skrevet af Clara Ussing
Alle foto er fra Mbagathiskolen marts 2023

